

Драматична творчість Лесі Українки

Драматична творчість Лесі Українки надзвичайно різноманітна і цікава. Вона багата тематично і багатогранна в свої проблематиці. Окрім обов'язкової для вивчення "Лісової пісні" тут знайдеться ще чимало вартих уваги творів. Вивчайте і збагачайтеся!

Творчість Лесі Українки багато в чому визначає розвиток модерністських тенденцій у літературі ХХ ст. Її неоромантична (новоромантична) символістська поезія та драматургія означили на межі століть увагу до нових цінностей, нових філософських, буттєвих проблем (йдеться насамперед про зосередження на внутрішньому світі людини, на індивідуальній психології).

Леся Українка ввела в українську літературу жанр драматичної поеми.

Особливості творчості:

1. «Горда волелюбна і ще й тому народолобна людина — ось ідеал Лесі Українки» (П. Кононенко);
2. намагання поєднати «гармонію ідеалу з життєвою правдою», що стало однією з істотних особливостей її творчого методу, визначеного поетесою як новоромантизм;
3. у творах поетеса оцінює сучасність як «час глухонімії» (існування без подвижництва, героїки і боротьби, без тріумфальних вінків. Молоде покоління «вроджене в темниці», звикле «носити кайдани ржаві та важкі»);
4. мають місце мотиви співчуття, оплакування народної долі й заклики до невтомної праці сівача-просвітителя. Кидаючи заклик долі й богам, Леся Українка у своєму романтичному бунтарстві звертається до образу Прометея, який стане наскрізним у її поезії;
5. поетичні збірки упорядковані не за хронологічним принципом розташування творів, а за мотивами чи жанрами (об'єднані в цикли «Подорож до моря», «Сім струн» та ін.);
6. особисті почуття ліричної героїні зосереджуються навколо загальнолюдських проблем виходу зі стану рабства на шляхи, що ведуть у кращий світ;
7. жанрові обрії творчості: поезії, ліро-епічні, лірико-драматичні, драматичні поеми, легенди, поезія в прозі, драма-феєрія («Лісова пісня») та ін.

Драматургія Лесі Українки — феноменальне явище в українській літературі: вона вражає новизною тем, гостротою соціально-психологічних конфліктів, філософськими узагальненнями і поетичною красою.

Пристрасне заперечення всього ворожого, реакційного, закостенілого в житті, утвердження гуманістичних ідеалів ведеться в її творах з позицій неоромантизму, який намагався розширити права особистості, визволити її від тиску юрби.

Творчість поетеси — якісно новий етап у розвитку української драматургії. За своїми ідейно-художніми якостями, рівнем мистецької досконалості вона є одним із найвагоміших здобутків всесвітньої драматургії.

У своїх драматичних творах Леся Українка часто зверталася до сюжетів і так званих “вічних образів”, узятих із Біблії і Євангелія, з історії та літератури інших народів. Прекрасно обізнана з історією й культурою народів Європи й Азії, письменниця зверталася до переломних етапів історичного розвитку, відшукувала такі події, які були б співзвучними українській сучасності, що дозволило розширити тематичні обрії нашої драматургії, порушувати злободенні соціально-політичні й морально-етичні проблеми, які хвилювали українське громадянство.

З іменем Лесі Українки пов’язаний і розквіт драматичної поеми в нашій літературі. Цей жанр приваблював письменницю можливістю порушувати гострі суспільно-політичні та морально-етичні проблеми у формі словесних поєдинків між носіями альтернативних поглядів, прихильниками радикальних чи консервативних ідей.

Першим драматичним твором Лесі Українки була п’єса “Блакитна троянда”, написана прозою 1896 року. Пізніше поетеса створює драматичні поеми, які на початку ХХ століття посіли провідне місце в її творчості. До кращих драматичних поем і соціально-філософських драм Лесі Українки належать:

- “Одержима” (1901)
- “Осілля казка” (1905)
- “В катакомбах” (1905)
- “Кассандра” (1907)
- “У пущі” (1897—1909)
- “Адвокат Мартіан” (1911)
- “Лісова пісня” (1911)
- “Камінний господар” (1912)
- “Оргія” (1913).

Три останні становлять її “діамантовий вінець”, за влучним висловом М. Рильського.

Однією з перших спроб поетеси у жанрі драматичної поеми стала лірико-драматична поема “Одержима”, написана на основі євангельського мотиву — вчення Ісуса Христа про любов до ближнього, незважаючи на те, чи він друг, чи ворог.

Поему було створено одним подихом — у ніч, коли Леся Українка перебувала біля ліжка смертельно хворого Сергія Мержинського, від якого відвернулися його колишні товариші. Звідси той виразний суб’єктивізм авторки в окресленні конфлікту між Міріам і Месією, який в останні дні свого земного життя глибоко страждає від самотності, від нерозуміння його стану людьми, особливо учнями.

Міріам, яка любить Месію, не може змиритися з байдужістю, лицемірством, безтурботністю людей, які завдають болючих ударів Учителеві. Одержима високим духом справжньої любові, Міріам не може сприйняти проповідей Месії любити ворогів. Для неї “тихий усміх фарисея” гірший за “скорпіона злого”, їй бридка не так сама отрута, як все “оте гнучке, підступне тіло”. Жінка проймається ненавистю до всього облудного й фальшивого.

Міріам обурена, що й ті, хто вважає себе друзями Месії, зокрема його учні, не відчувають болю Учителя. Вони “сплять непробудним сном”, коли душа Месії “сумна до смерті”. З уст жінки зриваються пристрасні слова зневаги до людей, “сонного кодла”, байдужого до страждань інших. Страждання Міріам посилюються ще й від того, що вона нічим не може допомогти дорогій серцю людині, котра Приносить себе в жертву, щоб врятувати людство. Вона хотіла б кинути гнівні слова в обличчя фальшивим друзям, що “тричі одрікалися” від Месії, що не побачили в ньому Сина Божого і віддали Учителя в руки катів.

...хай би очі

їм випекло, ті очі безсоромні,

що сміли тут дивитися на муку,

того, чийого всі не варт мізинця!

В останній сцені Міріам висловила юрбі все, що накопало на душі, і, звісно, поплатилася за це життям: озвірілі люди, що не хочуть бачити своє непривабливе єство, забивають її камінням.

Тема протистояння позитивного героя, який обстоює правду, підносить дух переможених і збайдужілої юрби, єднає “Одержиму” з двома іншими творами цього жанру, написаними в цей час також на основі подій стародавньої історії східних народів.

У драматичних поемах “Вавилонський полон” і “На руїнах” Леся Українка по-новому осмислює події, пов’язані із загибеллю Стародавньої Іудеї, її завоювання Вавилоном. Головну увагу тут звернено на проблему між поневоленими і переможцями, на духовний розкол серед завойованих.

У центрі поеми “Вавилонський полон” — співець Єлеазар, якого співплемінники зневажають за те, що заради шматка хліба він співав для ворогів. Та справжні пісні він зберіг для свого народу і ними він піднімає його дух.

“На руїнах” — твір про руїни поневоленого Єрусалима. Ми дізнаємося про горе і відчай людей, які залишилися без даху над головою, без їжі й одягу. Сонні люди здаються

вбитими, а поле, де вони знаходяться, наче вкрите трупами. І от руїнами ходить від однієї купки людей до іншої пророчиця Тірца і підбадьорює занепалих духом. На гіркі зітхання, на згадування про смерть, яка скосила близьких, вона радить будувати нову хату, дбати про свою оселю, щоб *“не була чужою в ріднім краю”*. Тірца закликає зневіреного до праці, перекувати іржавий меч на рало. Їй болить розбрат між поневоленими, вона закликає до єднання, до праці, до відбудови зруйнованого. Трагізм пророчиці в тому, що люди її не розуміють і проганяють, прирікаючи самих себе на довге рабське існування.

Доба раннього християнства відбувається у драматичній поемі “В катакомбах”, де вже на фактах з життя переслідуваних імператорським Римом прихильників нової віри засуджується рабський дух, котрий сковує порив до свободи. Раб-неофіт не може примиритися з словами єпископа, що не осуджує рабства, а закликає до покори.

Тут письменниця вказувала на російську православну церкву, яка вороже ставилася до визвольних змагань народу і всіляко захищала деспотичний режим імперії. Раб-неофіт не приймає таких “порад”, він віддає честь титанові Прометею, який не творив своїх людей рабами. Так у творі пристрасно зазвучала ідея боротьби за правду й свободу. Поетеса обстоює звільнення людини від духовного гніту, її право на земне щастя.

Та справжнім шедевром всесвітньої драматургії стала драма-феєрія Лесі Українки “Лісова пісня”. Це — *“поезія рідної природи, сприйнятої через прекрасні фольклорні образи, поезія мрії про щасливе, гармонійне, красиве життя, — звучить тут з незвичайною, навіть для Лесі Українки, силою”*, — як справедливо зазначив один із критиків — Леонід Новиченко. Твір утверджував боротьбу за волю як неодмінну умову людського щастя, втілював мрію про нову людину — мужню, добру, безкорисливу, готову йти на самопожертву в ім’я свободи й щастя народу.

“Лісова пісня” — найвидатніша драма Лесі Українки, твір, що приніс їй найбільшу славу і радість. Про неї читайте у нашому [МАТЕРІАЛІ](#).